

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

(Konec s 1. strani.)

srčno hibo ali otroško paralizirano ali kar že, Vzrok, da so se naši ljudje navdušili za gori onienjeno zdravilo proti tuberkulozi, so bila zahvalna pisma, ki jih je objavil Sans. Taka pisma so običajno naročena, vnaprej pripravljena in dana izbranim osebam — pa oglasja "oškaš-bigas", ali kako zobno pašto ali kar že. Ko gre bolnik k zdravniku, saj ne ve, kakšno zdravilo mu ubrizgava v roko! In tudi ako bi mu zdravnik povedal, kako se imenuje, ne bi nič več vedel kot prej. Namen tistih pism je torej bil dobiti več dohodkov za še večjo količino tega čudežnega zdravila. Sedaj pa so ljudje tu in jetični bolniki tam navdušeni zanj. Tam ga hočejo, ker mislijo, da bodo z vbrizgi ozdraveli. Tukaj pa, ker jim bi radi pomagali čim prej. Svarilo iz Sansovega urada in Adamičeve pojasnitve vanje v istem članku je torej na mestu. Niso pa bila na mestu zahvalna pisma. Kdor se še spominja, je bilo v časopisju tuje-rodecev posebno veliko sličnih zahval pred kakimi trideset in več leti, dokler jih ni ustavila poštna oblast. Tudi sedaj imajo še veliko opravka z njimi — na pošti in z zahvalami v radiu.

nadaljnih količin streptomycina. To je prav. Pošilja ga merodajni oblasti, oziroma zavodu, kar je varno in učinkovito. Toda ne toliko učinkovito kot je bil napravljen vtis s prvotnimi članki, oziroma zahvalnimi pismi. Le radi njih — tako sodi pisec te kolone — je bil potreben nov članek. In kot pravi v njemu Louis Adamič, ki je sedaj tam, pomaga streptomycin "le v primeroma redkih slučajih tuberkuloze". Pravilno je, da se je prvotno reklamo s tem popravi- lo. Vrh tega naj si naši rojaki predstavijo, da imamo tudi tu veliko tuberkuloznih. Ako bi bilo kje res kako čudodelno zdravilo proti tej bolezni, bi ga mi imeli. Tu se nalezijo bacilov jetike največ reveži v "slumskih". Dobe jo dalje delavci, ki udihava- vajo strupen prah. Npr. v ba- krenih rudnikih v mestu Butte, Montana, kjer je pred leti ve- čina rudarjev umrla za to bole- zni (namreč pljuča jim je raz- jedal prah). V Jugoslaviji pa se je jetika razpasla najbolj med vojno vsled lakote, nezgodnih sanitarnih razmer in nepresta- nih prehladov. Sedaj jo odpra- vlja na najuspešnejši način — z izboljšanjem hrane, s sve- žim zrakom in solncem. Vmes pa kajpada pomagajo zdravila,

(Konec s 1. strani.)

nekaj časa cesar po Franc-Jozefovi smrti, a ob koncu vojne se je avstro-ogrska monarhija razsula in Karl s svojo družino vred je zbežal v Belgijo. Od tam je njegova žena s svojimi sinovi stalno spletkarila za obnovo bodisi avstrijskega ali pa saj ogrskega prestola za njenega sina Ottona. Bila je svečano spreje- mana v vnanjih ministrstvih in na dvorih vseh držav, katere je obiskala. In ona, posebno pa še njen sin, pretendenci za izgubljeni avstro-ogrski prestol, sta bila tudi v naši republiki tako prisrčno sprejeta, da se je bilo kar tudit! Očitno je naš takratni državni de- partament imel v načrtu obnovo avstro-ogrske mo- narhije in ji poslati Ottona za vladarja. A je delal račun brez krčmarja.

Toda vprašanje je — kje neki Otto in njegova žlahta zajema denar za udobje, ki ga uživa? Ali ga mu je preskrbel njegov prednik Franc-Jozef? Oče ga mu ni, ker ni bil sposoben niti za zajemanje, kaj šele za grabljenje! Ali pa ga morda vzdržuje Anglija? Ali pa mogoče naš državni departament iz svojega tajnega sklada? Ne vemo — vemo le, da Otto s svojim sorod- stvom še vedno po cesarsko živi in nič ne dela, razen da spletkari.

Tako bi to storijo lahko še dolgo nadaljevali. Albanski kralj Zog npr. je odnesel na svojem pobegu iz Tirane milijon dolarjev. Belgijski kralj, ki je kapitu- liraj pod Hitlerjem, niti ne vlada več — a vendar živi za grabljenje! Ali pa ga morda vzdržuje Anglija? Ali pa mogoče naš državni departament iz svojega tajnega sklada? Ne vemo — vemo le, da Otto s svojim sorod- stvom še vedno po cesarsko živi in nič ne dela, razen da spletkari.

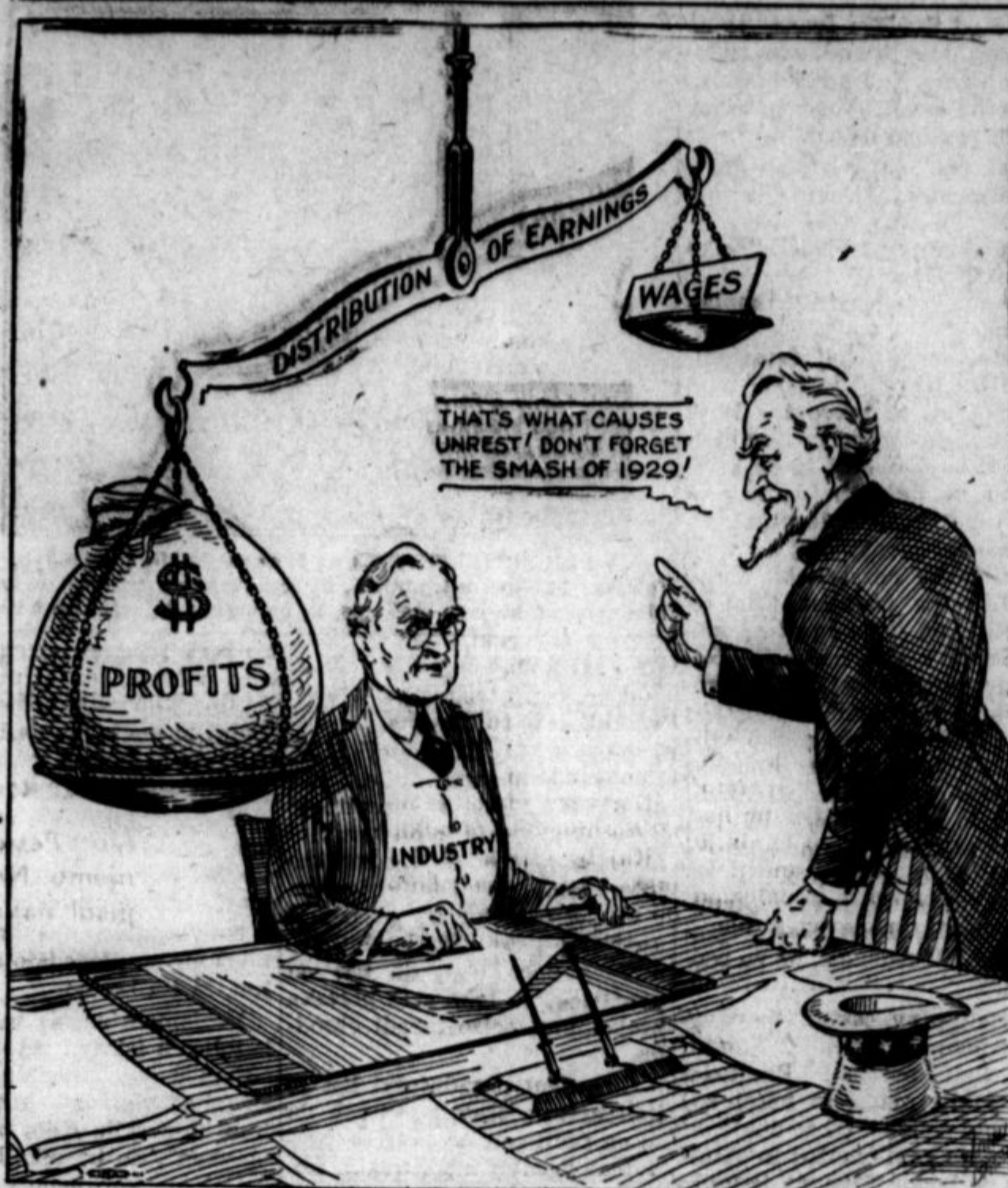
Ni čudno, da je vsa ta dvorna svojat tako proti "komunizmu"! In prav tako finančna aristokracija, ali kot jo je pokojni Roosevelt nazival — ekonomski rojalisti! In pa hierarhija. Vsi ti paraziti se predstavljajo za kristjane, a v resnici verujejo le v zlatega teleta.

KAJ LAHKO STORI VSAKDO IZMED NAS V KORIST "PROLETARCA"?

- Pridobivajmo mu NOVIH naročnikov
- Obnavljajmo naročnino TOČNO čim poteče
- Agitirajmo med drugimi naročniki, da torej isto
- Prispevajte v PROLETARCEV tiskovni sklad in priporočajte to tudi drugim
- Oglasite v PROLETARCU priredbe društev in druge stvari
- Naročite slovenske in angleške knjige iz PROLETARCEVE knjižarne
- Poskrbite, da si naroči AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR, vsi tisti, ki tega še niso storili
- Naročite KOLEDAR tudi svojem v starem kraju in enako PROLETARCA.

Vsakdo naj stori za naš list kolikor more, pa bomo vse težave zmagovali!

Out of Balance!

vstevši v gotovih slučajih streptomycin.

Ugibanja o spremembi v so- vjetski vladi so pomenila pred vsem to, da jo svet smatra za važno. Ako odstopi ameriški državni tajnik — in njegova služba je ena najvažnejših na svetu — ne povzroči senzacije pač pa le novice. A sprememba v Moskvi — le čemu je nastala? Ljudje so navajeni misliti, da

je tam nič drugega kakor teror — srp in kladivo.

V Južni Ameriki imajo sezono "revolucij". Ena vojaška klika porazi drugo in tako se to na- daljuje. V eni južni republiki so imeli zaporedoma že šest "re- volucij". Kdor si torej želi de- mokracije — latinska Amerika ni zanj. Za glasovnice se jim zdi škoda papirja. Krogelj ni škoda.

NAZIM HIKMET — PESNIK SVOBODE

V letu 1937 je bil največji pesnik Turčije obsojen na 29 let ječe. V obeh svojih sodnikov je bil Nazim Hikmet kriv krivice svojega in vseh narodov, ker je pel o vseljudski ljubezni, s ka- tero ljubijo delavci vsega sveta zemljo Oktobra.

V času, ko je bila izrečena ta kazen, so se begi in njihovi ka- diji navduševali za Hitlerjev "novi red", v upanju, da bodo z njegovo pomočjo razširili meje Anatolije do Perekopa in še da- lje.

Toda od maja 1945 se nad Brandenburškimi vrati vije za- stava s kladivom in srpom. Mno- go se je od tedaj spremenilo, tudi v neposredni sosesčini me- ja, ki se, ah, niso razširile na sever.

Polnih 11 let je Nazim Hik- met v ječi. Vojna vihra je zavi- la v pozabljenje dogodke mnogo trdnjše od trdnjavskih zidov seldžuskega kazamata, vendar pa ni še spremenilo mnenja begov, da ne bi obsodili pesnika. Z istim navdušenjem, "s kate- rim so Jalčani večkrat radostno objavili" končni padec Stalin- grada, isti ubogi Jalčani se na isti način v istih listih in stolp- cih, v katerih še živi spomin na njihove zadovoljne komentarije o zasedbi Beograda, danes na- vdušujejo nad demokratsko at- omsko bombo in neylon noga- vicami. Ako spomin ne vara — kakor so se nedavno nad Oswi- encimom in Hitlerjevim V 2 itd.

Nimam namena žaliti nobene- ga turškega Jalčana zaradi pra- davne zvestobe Turkov vojnim ciljem Angloamerikancev. Ven- dar pa se kaže v preveliki meri zvestoba pri tako imenovanih merodajnih činilcih, ki zavr- njejo vsakogar, ki bi hotel izpo- slovati, da se zniža kazen Nazi- ma Hikmeta. Sicer...

Zakaj bi dvomili v to zvesto- bo, ko vemo, da vohajo psi naj- rajši za pasjim sledom. Končno morajo tudi rabiti, kaj šele be- govski sodniki, imeti svoje ide- ale in ni nemogoče misliti, da se navdušujejo nad temi krvni- škimi ideali na nek poseben,

njim svojstven način, da osta- nejo še vedno zvesti, čeprav že maršalizirani stavljajo nge na pisarniške mize, da se odpoči- jejo od "heilov" in drugih voj- nih naporov.

Toda Nazim Hikmet bo sedel v ječi, dokler ne zapluskajo no- vi valovi preokooceanske civili- zacije ob obalah Male Azije. V ječi je, ker se zdi, da so gumi- jevke, biči, okovi in ostalo še vedno priljubljeni intelektualni argumenti, s katerimi tudi ti imperialistični civilizatorji kri- tizirajo revolucionarno poezijo. Kakor se morda spominjate, ni ta estetska teorija popolnoma nova. Na svoji koži so jo obču- tilih Muhzam in von Osjecki v Dahau, kjer sta podlegla mu- čenju, ker nista hotela reči, da njihova literatura nič ne velja.

Toda čeprav so Goran, Racin in Kajuh in še mnogi drugi pe- sniki od Garsije Lorde do Nor- mana Griga morali z vso svojo krvjo, prelito preko svojih sti- hov, potrditi, da se revolu- cionarna tendenca poezije, ki je resnica, ne da uničiti s silo, do- kazuje še bolj poezija Nazima Hikmeta, da je nemogoče zgra- diti ječo, ki bi z vlago in z de- belim obročem svojih zidov lo- čila pesnika od njegovega na- roda in da je nemogoče, da bi tudi najbolj pretkani postopek stra- znikov udušil poezijo.

Naj bo tišina zapora v Bru- si še tako globoka, naj tam stra- žijo najzvestejši sluge begov, skozi tisoče ključavnic, skozi vsak zapah, skozi rešetke priha- vajo bolečine in upanje njego- vega naroda in skovane v jekle- ne in biserne stihe se vračajo k narodu, da ga bodrijo in krepi- jo, da mu pomagajo spoznati le- poto njihove borbe, da mu pojo o slavi težke poti do zmage in svobode.

S tretjino svojega življenja plačuje Nazim Hikmet svojo poezijo in je mar pesnik prepla- šeno utihnil?

Ne. Mornariški kadet, odpu- ščen, ker se je udeležil upora leta 1919, borec iz ljudske voj- ne proti intervenistom, moskov-

ski študent v letu 1922. v času, ko so dnevno porabili "100 gr. kruha in 20 ton knjig", da bi utešili glad prijatelj in učenec Majakovskega, ujet pri mnogih prevratih po povratku v domo- vino, je ostal zvest resnici in po- eziji. V zaporu je neumorno de- lal in napisal največji del svoje pesnitve, stavljajoč vso silo svo- jega neizmernega talenta v slu- žbo ideala svobode. Leta 1938 je napisal svoj veliki ep "Smrt Bedretina", voditelja turškega kmečkega upora 14. stoletja, 1940 je z epsko širino zajel smi- sel "Vojne za neodvisnost". Pi- sma iz (1946) in "Rubajev" pred- stavljajo njegove nadaljne us-

pehe. Obvladajoč trdo staro ob- liko turško arabskih štirivrstič- nih kitic z rimo, ki veže 1. in 2. stih s 4., jih Nazim Hikmet osv- ežuje s tem, da v njih opeva ob- čutke svojega naroda.

Ceprav je nasilno odtrgan od borbenih vrst turškega naroda in ga od njega loči ječa, reciti- raje njegove stihe na ulicah v času demonstracij, po tovarnah, po vaseh, na fakultetah. Njego- vi stih žive vedno v srcu, na usnih in v spominu delavcev. Nazim Hikmet, to ime je zasta- va, ki jo srečamo povsod, kjer koli se bje boj, ki je prisotna povsod kot soborec pri borcu. Ta ljudski pesnik zna med tisoč in tisoč besed najti vprav tisti dve, tri, tistih deset, ki so v dani priliki najpotrebnejše in najbli- žje tovarišem.

Pesmi Nazima Hikmeta so se razširile preko turških meja, razširile so se na sever, jug in zapad in prevedene na ruski, francoski in na vrsto drugih je- zikov, vplivajo po vsem svetu.

Tu je pelin, da ga zvečijo atentatorji na Togliattija in or- ganizatorji atentata in vsi, ki se udeležujejo v protisovjetski in protinacionaldemokratski borbi brez ozira na čast, ki so jo v tej službi dosegli.

Glas poezije Nazima Hikmeta odmeva danes glasneje kot pred 11 leti.

(Književne novine.)

Človek je izbirčen pri jedi; še bolj potrebno je to pri čitvu. Ni- hče ne mara uživati strupa v je- dilu; v čitvu ga marsikdo hlasta.

Najcenejše blago na svetu sta danes: človeško meso in člo- veška kri. — Eugene V. Debs.

Dejstvo, da so misli carine proste, je še najmanj pripomo- glo njih razširjenju.

Siab glas ima peroti, dober pa komaj leze.

FREE BOOKS! WITH EVERY BOOK ORDER RECEIVED. YOU CAN'T AFFORD TO MISS THIS OFFER

Prebivalstvo kalifornijskih mest narašča

Los Angeles se hvali, da ne bo dolgo, ko bo postal drugo naj- večje ameriško mesto. Sedaj ima to čast Chicago. Los Angeles ima veliko večjo površino kakor Chicago — največjo izmed vseh velikih ameriških mest. Chicago pa raste v predmestjih, ki skup- no s centralo štejejo kakih pet milijonov oseb, vstevši tudi so- sedna mesta.

Zelo naglo raste tudi kalifor- nijsko mesto San Diego, ki ima z okolico vred že približno 490- 000 prebivalcev, torej po tej cenitvi 100 odstotkov več pot pa ob uradnem ljudskem štetju, ki se je vršilo leta 1940.

Osební promet ameriških železnic

Lani so ameriške železnice prevozile 700 milijonov potnikov v skupni razdalji 40 milijard milj (milijarda je tisoč milijon- ov).

Seznam priredb slovenskih organi- zacij v Chicagu

Organizacije v Chicagu in oko- lici, ki žele imeti svoje priredbe ozna- čene v tem seznamu, naj nam sporoče podatke, enako tudi po- pravke v slučaju pomot.)

Pevski zbor Prešeren — koncert v nedeljo 3. aprila v dvorani SNPJ.

Centralni odbor SANSovih po- družnic v Chicagu — proslava četr- te obletnice osvoboditve Jugosla- vije v nedeljo 1. maja v dvorani SNPJ.

Slovenski dom št. 86 SNPJ — praznovanje 41-letnice društva v soboto 7. maja v Swiss Club Hall, 639 Webster Ave.

Društvo Delavci št. 8 SNPJ — slavnost 45-letnice v nedeljo 15. maja v So. Chicagu.

Pevski zbor Prešeren — piknik v nedeljo 21. avgusta na Keglovem vrtu v Willow Springsu.

Društvo št. 197 SNPJ iz Summita priredi "moon light" piknik v soboto 30. julija na Keglovem vrtu v Willow Springsu.

Pioneer št. 559 SNPJ, piknik v Pilsen parku v soboto 6. avgusta, So. Albany ter 26th St.

Pevski zbor Prešeren — jubilejni koncert v nedeljo 6. novembra v avditoriju Sokol Chicago na So. Kedzie Ave.

For instant heat... it's hard to beat...

A Modern GAS Range!

Moderna PLINSKA kuhinjska peč je neprekosljiva. Pritisnete na vzmet in v peči takoj zagori... avtomatično! PLIN vam da toliko vročine kolikor jo hočete in kadar jo hočete... pa ako kuhate juho ali pražite pečenko... Ugajali vam bodo novi vrhovi brzi grejci... z lahkoto jih je držati v čistoči... lahko jih je odstraniti in umiti. Izprevideli boste, da ima dana- šnja PLINSKA peč vse ugodnosti kar si jih želite za moderno kuho... avtomatično kontrolo na uro, ki vam kuhanje obrne za ga ustavi in se spet avtomati- čno obnovi... brezdimna pražnica... do- bra izolacija... prostor za delo na vrhu... in nova ekonomska metoda. Čas je, da si nadomestite vašo staro peč... Ogle- te si moderne PLINSKE štedilnike še danes.

Look for these aids to better cooking on the Modern GAS ranges

- One-piece top... for easy cleaning
- Variety of top burner arrangements
- Utensil compartment and drawers
- Automatic, self-lighting burners adjust to exactly the cooking speed you want
- Electric clock keeps tab of the time for you
- Smokeless, controlled flame burners for the most satisfactory broiling you've ever experi- enced

Stop in at your dealer's or our nearest store

PUBLIC SERVICE COMPANY OF NORTHERN ILLINOIS

Iz SANSovega urada

3424 W. 26th St., Chicago 23, Ill.

Ne pošiljati zdravila tjavendan

Tajništvo Sansa je dobilo že mnogo pisem glede na zdravilo streptomycin in tudi osebo so se nanj obrnili rojaki, ki so dobili pisma od svojcev iz Jugoslavije. Ti trdijo, da to zdravilo nujno potrebujejo ter da jim naj ga preskrbijo. Vprašanja so se v največ slučajih nanašala na način odposiljanja, na ceno itd. Mnogi so želeli tudi vedeti, če bi tem prosilec zdravilo poslal Sans, proti odplačilu seveda.

Glede na zadnje vprašanje naj bo povedano, da se tajništvo Sansa ne more obvezati sprejemati kakršne koli oblagice za odposiljanje zdravila posameznikom. Poudarili smo, da take odgovornosti Sans ne more nositi zaradi prevelikih potežok in sitnosti, kakor tudi zaradi nezadostne pomoči v uradu, ki bi se morala baviti s tem odgovornim delom.

V zvezi s prošnjami za zdravila, ki jih dobivajo naši rojaki iz stare domovine, pa smo dobili še boljše in važnejše informacije od pisatelja Louisa Adamića iz Ljubljane. Iz njegovih vrstic je razvidno, da je treba pozornosti in opreznosti pri takih prošnjah. Streptomycin je nevarno zdravilo in se uporablja le v slučajih, kjer so zdravniški veščaki ugotovili možnost za uspešno zdravljenje s tem zdravilom. Kjer ni take ugotovitve, se zdravilo ne sme uporabljati.

"Streptomycin v Jugoslaviji zelo hudo potrebujejo," piše brat Adamić. "Toda kakor vam je mogoče v Ameriki znano, koristi le v primeroma redkih slučajih tuberkuloze. To je važno imeti pred očmi, kajti tukaj se govori, da razni jetični bolniki, ali ljudje, katerim se zdi, da so jetični, pišarijo svojim sorodnikom v Ameriko po zdravilo. Pišejo v brezupnosti in strahu ne da bi vedeli, kakšne vrste jetiko imajo. Vsi jugoslavinski zdravniki so dobili navodilo, da nobenemu bolniku ne predpišejo streptomycina predno, so dobili dovoljenje od posebnega zdravniškega odbora specialistov za tuberkulozo."

"Večkrat se pripeti," nadaljuje Adamić, "da je bolnik, ki je dobil to zdravilo od svojcev iz Amerike, silno razočaran, ker so mu zdravniki odklonili zdravljenje z njim. Bolnik si potem domišlja razne vzroke: da ga zdravniki nečejo ozdraviti, ali da hočejo predpisati njegovo zdravilo komu drugemu - itd. Vse to splošno zelo slabo vpliva."

"Zdi se tudi, da kakor ljudje sami kupujejo in pošiljajo to zdravilo v malih količinah, plačajo zanj najbrž dva ali trikrat toliko nego bi p. pr. plačal Sans, če bi ljudje Sansu pošiljali denar za ta namen in bi se streptomycin kupoval v večjih količinah. Sans naj bi potem pošiljal zdravilo na Gornik, kjer bi imela zdravniške oblasti polno kontrolo nad njim in bolniki." (Ob času tega pisma Adamić še ni vedel, da je Sans ustanovil poseben sklad za zdravila.)

"Resnica je tudi, da piše mnogo ljudi v Ameriko po zdravila, da si sploh niso pravi, ker bi ga radi spravili na črni trg."

Pismu je bila priložena tudi opomba slovitega jugoslovanskega zdravnika dr. Andrije Stamburja, katerega poznamo iz Adamićeve knjige "The Native's Return" (Doctor Hercules). Glasilo se: "Glede pisem od ljudi, ki pišejo po razna zdravila, zlasti po streptomycin, je najbolj pametno, da se ne upoštevajo. Zaradi breznačajne reklame in včasih tudi zaradi neodgovornosti zdravnikov se mnogokrat dogodi, da tudi v slučajih, ko streptomycin ne more prav nič koristiti, pišejo ljudje ponj sorodnikom in prijateljem v inozemstvo in jim delajo popolnoma nepotrebnost, a zelo velike stroške."

Streptomycin se torej uspešno uporablja pri zdravljenju le nekaterih bolnikov in ne v vseh slučajih, kakor mislijo nekateri. Če bi bilo res uspešno v vseh slučajih jetike, bi to ubijalo človeštva sigurno najprej zatrli v Ameriki. Vendar tuberkuloza še vedno zahteva svoje dnevne žrtve. Torej tudi v Jugoslaviji to zdravilo ne more delati čudežev v vseh slučajih.

Zaradi tega je treba opreznosti. Sorodnikom rajši svetujemo, da se obrnejo za nasvet na kak državni sanatorij v Jugoslaviji in šele ko dobi bolnik uradno zdravniško zagotovilo, da je zdravljenje njegovega slučaja tuberkuloze s streptomycinom možno in priporočljivo, - šele tedaj jim naj skušamo ugoditi.

Medtem pa Sans zbira prostovoljne prispevke za nabavo tega zdravila. V kratkem bo na poti na Gornik večja količina. Vsi zadevni prispevki se naj pošiljajo na SANS, 3424 West 26th St., Chicago 23, Ill.

Mirko G. Kuhel, tajnik SANSa

TRŽASKI DODO PRIPOVEDUJE

Vljudnost v tržaskih uradih

Nekoga dne sem stopil v tržaski urad. Nočem pozabiti tega urada, podrobno, ker ne maram škoditi človeku, malemu uradniku, ki je bil navsezadnje zelo vljuden z menoj. Torej: Stopivši v uradno poslopje sem se obrnil na tega malega uradnika z vprašanjem, kam moram iti, kje moram potrkati, odnosno, kje moram čakati nekaj, da lahko predočim zadevo, ki me je zanimala.

Če bi cerkevni krogi vedeli, kaj se je zdajci zgodilo, bi gotovo takoj sklicali nujno sejo tiste slavne komisije, ki proučuje in raziskuje čudeže. Moj mali uradnik je namreč bliskovito zapustil svojo uradno stolico, me vljudno povabil, naj mu sledim, ter me popeljal po dolgem hodniku do neke sobe; zame je vstopil, me najavil ter me nato s prijazno gesto pozval: "Prosim, izvolite!" Zdelo se mi je, da sanjam. Odkar sem odrasel ne žni otroški dobi, mi je jezik gladko teče; toda tu me je prevzela ginenost in kakor otrok sem za blebetal: "Mille grazie!"

Prav za prav bi moja zgodba tukaj lahko končala. Kati dogo-

dek je sam na sebi tako izreden, za današnje čase, tako nenavaden, za Slovence, ki išče pravico po tržaskih uradih tako edinstven, da je naravnost idealno smešen in torej zrel za "Kraško Burjo". Toda življenje piše zgodbe na svoj način in zato moram nadaljevati.

Ko sem opravil svoj posel in zapuščal uradno poslopje, me je moj mali uradnik še prav prijazno pozdravil in se mi spoštljivo priklonil. Bogami! Čudežev danes noče biti konec. Najmanj, kar sem mogel storiti, je bilo, da sem mu ponudil cigareto. Sprejel jo je s srmežljivim nasmehom in zdelo se mi je, da je zardel. Zastoj sem se mučil in si napejal možgane stopajoč po ulici, da bi si raztolmačil ta fenomenalni dogodek. Sel sem domov z uganko v glavi.

Ze naslednji dan sem se moral vrniti v isti urad. Ko sem odprl vhodna vrata, je nenadoma stal pred menoj moj mali uradnik. Skoraj bi bila trčila drug ob drugega. Oba sva bila presenečena. Toda on se je prvi zavedel: Strumno je stopil v stran, udaril s petama ter dvignil roko v rimski pozdrav. Tedaj se mi je zablistalo. Spomnil sem se prijatelja Franca, ki mi je nekoč zadrževal v kavarni, da sem kakor jajce jajcu podoben znanemu fašističnemu hierarhu, kateri je svoječasno pasel v Trstu. Nenadno srečanje je mojega uradnika premagalo in padel je v stare čase.

Dejal sem zgoraj, da ne imenujem urada, v katerem sem imel opravke, ker ne bi hotel škoditi svojemu malemu uradniku. Zdaj se mi porajajo razni dvomi. Mogoče se pa le motim. Mogoče bi mu napravil večjo uslugo, če bi ga imenoval s polnim imenom in še z očetovstvom zraven, kakor to zahtevajo italijanski uradni predpisi. Vedno sem rad hodil s časom in časi so danes taki, da bi moj mali uradnik utegnil dobiti še nagrado za uslužnost, ki mi jo je izkazal. Moje dobro srce mi ne da miru. Razmišljal bom o tem.

D o d o .

Veliko zlata gre nazaj pod zemljo

V Toulouseu v Franciji so našli v izkopninah zaboj cekinov, ki so stari nad 800 let. Nekateri cekini so datirani iz leta 1130. Našli so jih slučajno. Veščaki, ki so bili pozvani, da jih pregledajo in nato izroče v državno blagajno, smatrajo, da je te ce-

kine skril kdo v času Albigen-sianske križarske vojne.

Skandinavske dežele se z mirom zelo nevarno igrajo

(Konec s 1. strani)

lantski pakt, bo to smatrala za sovražno dejanje. Ob enem je Moskva norveški vladi zagotovila, da nima proti Norveški nikakih neprijateljskih namenov. Ponudila ji je tudi sklenitev prijateljstva — to je, predlagala ji je nenapadalni pakt.

Norveška vlada je na nasvet iz Washingtona to odklonila.

Kaj bo storila Rusija vpriču tega ameriškega oboroževanja ob njenih mejah?

Atlantski pakt pravi, da napad na katero koli izmed dežel, ki so v njemu, bo napad na vse. Torej ako Rusija okupira severno Norveško, bo imela proti sebi vojno vseh dežel, ki so v atlantskem paktu in v Marshallovem planu.

To sicer ne pomeni, da bi jo mogle mahoma poteptati. Pomeni pa novo svetovno vojno in več groze kot pa jo je človeštvo doživelo v minuli vojni. Atomske bombe bi rušile kajpada, a v prejšnji vojni smo videli, da tudi bombe starega kova niso brez učinkov.

Vse te možnosti so znane tudi mnogim članom zveznega kongresa, posebno onim, ki so odborniki v senatnem in kongresnem odseku na zunanje zadeve.

Nekateri izmed njih so si upali izreči mnenje, da ni bilo prav, ko sta državni vojni departament pritegnila tudi Norveško v atlantski pakt. Sovjetska vlada lahko smatra po vsej pravici to za provokacijo, kakor bi smatrali enako mi, kot npr. že rečeno, pritegnila Sovjetska zveza v kak tak svoj pakt Mehiko, ali Kanado, Kubo itd.

Vrhovni svetj ali parlament, ki sedaj zbora v Moskvi, je dobil od sovjetske vlade zagotovilo, da deluje USSR za mir, a se ne ve, kako bo z njim, ker se ameriški in angleški "warmongerji" pripravljajo na vojno in jo na vsak način hočejo.

Švedska še neutralska

Previdnejše kakor norveška vlada ravna švedska vlada. Norveško je skušala prepričati, da ji ne bo v korist, ako pristopi v atlantski pakt. Rajše naj bi se združile skandinavske dežele v svojo obrambo zvezo — toda Norveška je švedski predlog pod ameriškim pritiskom odbila. In mala Danska tudi, ki se je v prejšnji vojni Hitlerju podala brez vsakega odpora.

Ako pride do vojne, se bo sedaj vršila tudi na tleh in morjih vseh skandinavskih dežel in to nevarnost jim je sedaj povzročila največ norveška vlada.

DOMAČA POMIRJEVALNA SREDSTVA

Ne le v splošno nemirnih časih, temveč tudi v normalnih razmerah so pomirjevalna sredstva dobrodošla. Mir rodi sigurnost; dobro spanje poveča veselje do dela in prerodi živčnega človeka v človeka, sposobnega življenja.

Najpreprostejše in na videz najnedolžnejše sredstvo med nešteti pomirjevalnimi sredstvi je voda. Toda pozor! Če pravilno je njo ne ravnamo, nam lahko bolj škodi kot koristi! Mrzla voda — slavna pržila prha — ni za nerazvne ljudi. Tem bolj koristi mlačna prha ali vlažna masaža. Mrzel obkladek na čelo in mrzla ne premoča obloga na tilnik, preden gremo spat, nas čisto zelo dobro pomiri.

Tudi z vročo vodo bodimo previdni; vroča nožna kopel potegne po napornem duševnem delu kri iz glave in je zato pred spanjem zelo priporočljiva, le paziti moramo, da se v mrzli sobi ne prehladimo, oziroma da ne postajamo dolgo z bosimi nogami. Vroča celotna kopel nas ne pomiri, pač pa nas še vznemiri, zato jo vsem živčnim ljudem odsvetujemo. Priporočamo jim pa, da opravijo svojo nujno kopel podnevi. So pa še nekatere domača pomirjevalna sredstva, kakor n. pr. večerni sprehod: kdor težko zaspi, naj gre vsak večer na kratek poluren sprehod. Lahna utrujenost je čisto neizmerno blagodejna priprava za zdravo osvežujoče spanje.

Da mirno zaspimo, nam čisto pomaga skodelica čaja iz oranznih cvetov, prav tako melisin

ali kamilični čaj. Za najučinkovitejše pomirjevalno sredstvo, ki ga lahko uživamo brez nevarnosti, pa velja baldrian v obliki kapljic ali čaja. Skodelica baldrianovega čaja pred spanjem ali nekaj baldrianovih kapljic na kosček sladkorja privabijo zaželeno spanje in potrební mir. Ko že govorimo o sladkorju, tedaj lahko še omenimo, da

je kozarec sladkorne vode najbolj znano ljudsko zdravilo proti živčnosti in nespečnosti.

Proti resni živčnosti pa vsa omenjena sredstva ne zadostujejo; v tem primeru moramo vzeti kak bromov preparat, ki nam ga predpiše zdravnik. Vsak naj si zapomni, da je lahko uspalno sredstvo manj škodljivo kot noč brez spanja.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN and SURGEON
3724 WEST 26th STREET
Tel. CRawford 7-2212
OFFICE HOURS:
1:30 to 4 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
8:30 to 8:30 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
Res. 2219 So. Ridgeway Ave.
Tel. CRawford 7-8440
If no answer — Call
Austin 7-5700

SLOVENSKA KNJIGA

KI JE NE DOBITE ZA \$1.50
NIKJER TAKE KAKOR PRI NAS

Ni je slovenske knjige v Ameriki, ki bi vam nudila za tako majhno vsoto toliko izbranega gradiva kot ga je v Ameriškem družinskem koledarju.

Letos to sploh ni več koledar v stari obliki — kar se namreč ureditve tiče. Čitatelja koledarski meseci ne bodo več bodli v oči. So pomaknjeni prav na zadnje strani.

Od prve strani pa do koledarskih podatkov, ki se pričenjajo na 214. strani, imate same leposlovne, zgodovinske in in druge informativne spise.

Urednikov uvod je na 4. strani, z vsemi potrebnimi pojasnili. In temu sledi članek "Svet v znamenju mirze in tudi že vroče vojne".

Na 8. strani se pričanja povest Juša Kozaka — "Agrarna reforma—maska", ki odkriva vse grozote, ki so se dogajale v času prevrata v Sloveniji. Vredna je sama na sebi več kot pa je cena koledarju.

Matt Petrovich ima članek, ki ga je vredno prečitati in razmišljati o njemu. Naslov mu je, "Račun se mora plačati". Anton Garden je napisal nekrolog pokojnemu Vincentu Cankarju.

Ameriška bratska zveza je praznovala petdesetletnico svoje ga obstoja. Članek o nji ima v tem koledarju njen predsednik Janko N. Rogelj. V tem spisu statudi dve sliki — namreč prvega gl. predsednika Josipa Agniča in pa slika glavnega urada ABZ.

Sijajno delo v tem koledarju ima Etbin Kristan. Napisal je vanj drama v štirih dejanjih — "ZA NOV SVET".

Dalje so v koledarju povesti raznih pisateljev iz našega rodnega kraja. Med njimi slika iz revščine, "Fronek", ki jo je napisal Milan Pugelj; "Borisova kitara" napisal France Borko Ivan Cankar; "Iz njegovih del." "Crne marjetice", napisala Marica Sirec; "Zunaj so karabinjerji", napisal Josip Ribičič; "Beograd" (opis mesta). "Ej, Marija, ti si sila!" (Povest iz prevratnih dni v Sloveniji). "Pot naša k trpečim grebratom", odlomek iz romana "Mat", ki ga je napisal Maksim Gorki. "Njena žitev", povest, napisala Mara Samsa.

Frank Cesen iz Clevelanda ima tej knjigi povest "Dekla Tina". Joško Oven ima v njemu daljši spis o mehiški umetnosti. Frank Puncer iz Milwaukeeja piše o svojih spominih na Antona Askercu. Erazem Gorše iz Clevelanda pa ima zgodovinski opis delovanja dramskega društva "Ivan Cankar", ki je lani praznovala tridesetletnico. Anton Slabe ima črtico "Spomini" in F. Z. piše o Otonu Župančiču.

Kaj še drugega je v tej knjigi? Krasne pesmi Otona Župančiča, veliko informativnega gradiva, razne notice in pa koledarski podatki, ki pa v tem letniku niso več na prvih temveč na zadnjih straneh. Kajti ta koledar je urejen v smislu, da je to knjiga leposlovne vsebine, ne na pratika. Čitatelj ne bo vsled tega nič na škodi, ker pratiko ima na koncu koledarja; a Ameriški družinski koledar pa je s to spremembo postal res knjiga, ki jo je v vsakem oziru vredno vzeti v roke in jo čitati.

Koledar naravno vsebuje tudi mnogo lepih slik, kakor še vsak letnik doslej. Cena mu je samo \$1.50, torej ista kakor prejšnjih nekaj let, dasi so se nam stroški jako zvišali. Vse tiste, ki jim je kaj na tem, da nadaljujemo s tem delom, prosimo, da naj sodelujejo sedaj z nami s tem, da to knjigo čimprej razprodamo in začnemo z novo.

Narocila naslovite: PROLETAREC, 2301 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

V LUBLJANE VELIKO GRADE. Gornja slika predstavlja novo otroško kliniko ko je bila še v surovem stanju. Članek o nji je bil v Proletarcu s dne 6. marca in pa v tej številki še dve drugi sliki.

Facts Behind The Depression Talk

By THE ECONOMIST (FP)

Fear of a depression again hangs over the U. S. The people are worried as they read of rising unemployment, cracking commodity prices, declining production in many industries.

The important thing is to get at the available facts to see whether they indicate that the economy is plunging into a tailspin. Without facts, wishful thinking leads to a search for a depression around every corner, or the equally mistaken notion that a depression just can't happen again.

Some realistic conclusions can be drawn without making the mistake of being either a premature depressionist or a chronic boomster. The economy is plagued with multiplying difficulties and it would appear that the projected increase in military expenditures by the Government will not counteract the growing shrinkage in purchasing power which is behind the current rise in unemployment, the cutbacks in production, the decline in retail sales.

Here are some facts which support these conclusions. Shrinking purchasing power due to high prices is widening the gap between production and consumption. Before the war, some 75% of national output went into consumption. Last year only 70% was consumed.

This lack of purchasing power caused goods to back up in supply pipelines. In turn, this led to production cutbacks and layoffs.

Purchasing Power Cut

Increasing layoffs reduced still further the available amount of purchasing power. An increase of only one million in the number of unemployed over a 12-month period brings a loss of about \$2 billion in purchasing power.

At present, rising unemployment is cutting purchasing power even below the inadequate level of last year. The reduction in consumption will depend on the amount of unemployment that will develop.

The Census Bureau reports that there are 2,700,000 unemployed, a rise of 700,000 between December and January. But this considerably underestimates actual unemployment.

The Census Bureau admits

REPORT INDICATES NEWSPAPERS ERRED IN REPORT OF PRICE DROP

Headlines carried on the front pages of many newspapers this week made it appear that the cost of living had taken another great tumble. Had it? Not according to the official report on which the newspaper stories were presumably based. That report, released by the Bureau of Labor Statistics, showed that in January the living cost index had slipped—but only by three-tenths of one per cent.

Most significant is the disclosure that the decline in food prices has halted. The food index remained the same in January as in February.

Some major items, such as rents, fuel and electricity continued climbing.

The fractional sag in the overall index was brought about primarily because of a drop in prices of clothing and house

WE'RE GETTING OLDER

Census officials estimate that the number of Americans aged 65 and over will rise by 19 per cent in the next six years. That will increase the need for better Social Security old-age pensions.

THE WORLD'S ONE CRIME

It is the world's one crime its babies grew dull, its poor are ox-like, limp and leaden-eyed. Not that they starve, but starve so dreamlessly, Not that they sow, but that they seldom reap. Not that they serve, but have no gods to serve. Not that they die, but that they die like sheep.

—Vachel Lindsay.

THE MARCH OF LABOR

Striking Printers Start A New Experiment

Strikebreakers identified by name and address on union picket signs

CHICAGO — Identification of strikebreaking typists by name and address on union picket signs has proved effective in the International Typographical Union's strike against the major Chicago daily newspapers.

Since the printers struck on Nov. 24, 1947, the papers have continued to publish, substituting for movable type a new process. Typists write stories in flush columns on varitype machines. The stories are then pasted up into pages; the pages are photographed, and the picture is printed.

Three weeks ago, the union began experimenting with a picketing technique beamed directly at the varitypists who were scabbing on the union printers. Though begun on a small scale, it will be extended if the publishers persist in their stubborn resistance to the union's demands, said John Colbert, strike committeeman.

The experiment began with the varitypists in only one department of one newspaper, the classified advertising department of the Chicago Tribune, biggest and richest of the 5 truck papers.

Varitypists crossing the pickets' line of march in front of the Tribune Tower one fine morning saw

Rich Corporations Get 6% Interest From Uncle Sam

Ordinary people get 1 or 2 per cent interest from savings banks. The rich get 6 per cent from a "bank" run by Uncle Sam. Some congressmen would like to stop that, and a bill to do so has been introduced.

This peculiar situation comes to light once each year, when the Bureau of Internal Revenue makes public the large income tax "refunds" made by Uncle Sam to corporations and individuals.

This week, for example, it was revealed that Curtiss-Wright, big airplane manufacturing company, got a \$35 million tax refund in 1948. Darryl F. Zanuck, movie magnate, got back \$175,973 from the government, and lists of other huge refunds filled many columns in some newspapers.

Public Wonders Why

The public naturally wondered: "Why do rich men and corporations hire experts to figure out their taxes, yet pay so much more than necessary that Uncle Sam has to hand them back a lot of money?"

At least part of the answer is this: The government refunds not only the "overpaid" money, but also 6 per cent interest on it. Thus men and corporations which have spare money lying around find it profitable to overpay their tax and use Uncle Sam as a "bank."

Care to our coffin adds a nail, no doubt; and every grin, so merry, draws one out.—Wolcott.

Largest Corporation Stoops To Sharing With Gamblers

Builders Plan To Build Fewer New Homes

New houses are so over priced that the builders who attended the Convention of the National Association of Home Builders in Chicago at the end of February left the meeting convinced "they must curtail plans for the 1949 market." They got their big dose of pessimism from each other in the form of "disturbing evidence of a sharp decline in sales and a further contraction in the purse-strings of mortgage lending agencies." Particularly striking was the drop in GI mortgages, which have dropped from 55,000 a month to only 15,000.

The builders put most of the blame on the fact that the lending institutions don't want to put up money for the low-rate (4%) GI loans. In addition, banks don't like to loan large sums for houses which they consider to be overpriced in the present inflated market.

The builders want the government to take still more of the risk off the shoulder of the banks, so that they will loan money. A N. Y. Times story failed to mention any discussion on bringing down prices.

The constantly declining rate of home building is very serious to the entire economy. Not only are the jobs of building trades workers at stake. The producers of household equipment and furniture depend on new homes for a large part of their market. One American Federation of Labor official told us last week his industry (furniture) already looked much the way it had in 1937. He feared that jobs would continue to decline in number unless, somehow, more homes were built.

FREEDOM OF THE PRESS

The stock market is the rich man's plaything, the poor have no business in it. For government bonds offer the best investment for the man with limited funds.

It is amusing therefore, to note that every time stocks drop a point the newspapers scream "billions wiped off stock values" or some such jibberish, usually on the front page.

But only a line or two on the market page, which no one reads, heralds a rise of a point or two or three, which adds billions to the paper profits of the stock market financiers.

Just another example of the "freedom of the press."

"FAIR DEAL" HEADED FOR OBLIVION

PROGRESSIVE PROGRAM OF PRESIDENT FACES BLEAK AND DUBIOUS OUTLOOK

Just as the "New Deal" passed from the national scene when its sponsor, the late Franklin D. Roosevelt transferred his interest to "Dr. Win the War," so the recently-introduced Truman "Fair Deal" is headed for oblivion.

The "New Leader," New York Liberal publication and supporter of President Truman, in its issue of February 19, significantly indicates its belief that nothing real has been gained in the recent election.

In a special article by its Washington correspondent, the "New Leader" now observes that "the election that followed the miracle of November 2 is unbelievably flat."

The "Leader" continues: "... it is apparent today, less than two months after the beginning of the new administration, that both the liberal Democratic Party platform of last Summer and the President's progressive program of proposed legislation face a bleak and dubious outlook. . . . The repeal of the Taft-Hartley Act and the re-enactment of the

"My father has influenza all the time."

"Doesn't he know that whisky is good for influenza?"

"Yes, that's why he has it all the time."

"Bell Telephone Trust" Accused

LITTLE LUTHER

By JOHN PAINE

"My Boy," bellowed Mr. Dilworth, the Dimity Diaper czar, "a new day has dawned in my factory. I have seen the light. I have heard the music. I am instituting a social security program for the employees!"

"No!" gasped Little Luther.

"Yes!" shrieked Mr. Dilworth.

"There must be a catch in it, Pop. I know there must be a catch in it. What made you do it?"

"I am doing it voluntarily, my boy. As all good patriotic Americans know, the Labor Department's price index clearly shows that workers don't need a wage increase this year. All that remains to transform the nation's factories into little earthly versions of paradise are social security programs."

"I smell a rat, Pop. In the first place, that index is loaded; in the second place, even if it showed a much bigger price drop, the workers' standard of living would still be below: (a) what it should be, (b) what is used to be, and (c) what it will be someday."

"Don't threaten me, Luther."

"In the third place, since when do you give a hoot about making your factory a paradise?"

"Luther, will you never learn? This year it is not patriotic to ask for wage increases. But to show how patriotic I am, I am going to give the workers a vast social security program for their old age."

"You sure are patriotic, Pop."

"And economical, too, Luther."

"That's right, Pop—economical, above all. But describe this social security program to me."

"Well, Luther, this social security program is the equivalent of a 10% wage increase and in some cases 20%."

"It's 20% for workers who are suddenly stricken deaf, dumb, blind and paralyzed at the age of 70 but don't miss a day's work, never show up late, exceed their production quotas and keep smiling until the age of 94."

"What about death benefits, Pop?"

"Every worker is guaranteed the right to die, and his heirs are guaranteed the right to bury him wherever they choose. The Dilworth Social Security Fund sends a bouquet to the widow, if any."

"And what about sick leave, Pop?"

"All workers will draw full pay while sick provided they show up for work."

"Accident protection?"

"If a worker is run over by a trolley car while on the way to work, he is automatically given a half hour off, with full pay, to go to the hospital."

"Retirement pensions?"

"Now, Luther, we have to do these things gradually. Maybe some day in the future we can consider retirement and pensions, but meanwhile, we shall have to content ourselves with this vast social security program."

"And no wage increases?"

"That's right, Luther. No wage increases."

"That man descends from our noble race; The very idea is a disgrace. No monkey ever deserted his wife, Starved her babies, and ruined her life. And you've never known a mother monk To leave her children with others to bunk; Or pass them on from one to another Till they scarcely know who is their mother. And another thing you'll never see: A monkey build a fence around a coconut tree. And let the coconuts go to waste, Forbidding other monkeys a taste. Why, if I put a fence around the tree Starvation would force you to steal from me. And here's another thing a monkey won't do: Go out at night and get a 'stew,' Or use a gun or club or knife. To take some other monkey's life. Yes, man descended, the ornery cuss— But, brother, he didn't descend from us!"

—Anonymous.

WANT TO BE A WRITER?

In looking back over old issues of PROLETAREC, I find that at one time there used to be quite a number of outside contributors to the English section.

I just thought that I'd mention here that we have ample space, and the definite desire to print your news and views. If you've got anything at all to say about just anything at all write it down on a piece of paper and send it in. We'll be glad to hear from you, and you'll feel mighty proud when you see your name at the top of your story on our English Page.

EDITOR, English Page.

The biggest corporation in the world is small enough to stoop to sharing the ill-gotten gains of vicious "sure-thing" gamblers.

The corporation is the American Telephone and Telegraph Company, or "Bell Telephone Trust." This week it reported that its assets have mounted to the unprecedented peak of \$10 billion.

The stooping was pointed out by the Federal Communications Commission, in an order requiring Bell subsidiary companies to tell the commission what they are doing to stop use of telephones by horse race "book-makers" and other "illegal gamblers."

Such organized gambling is a big business, which takes millions of dollars from "suckers" who are foolish enough to imagine they can "beat the game."

The bookmakers use whole "batteries" of telephones, and could not get along without them. About 10 years ago, the F. C. C. suggested that Bell stop furnishing the "phones." The huge corporation pleaded it didn't have the legal right to do so. That was obvious nonsense. Bell simply like its big "rake-off."

The F. C. C. apparently forgot the proposed "reform." But recently a Federal Circuit court upheld Western Union's right to deny telegraph service to gamblers. After thinking that over, the commission decided to tackle the "Phone Trust."

POINT OF VIEW

From a Monkey's Point of View.

Three monkeys sat in a coconut tree, Discussing things as they're said to be. Said one to the others, "Now listen, you two, there's a rumor that can't be true— That man descends from our noble race; The very idea is a disgrace. No monkey ever deserted his wife, Starved her babies, and ruined her life. And you've never known a mother monk To leave her children with others to bunk; Or pass them on from one to another Till they scarcely know who is their mother. And another thing you'll never see: A monkey build a fence around a coconut tree. And let the coconuts go to waste, Forbidding other monkeys a taste. Why, if I put a fence around the tree Starvation would force you to steal from me. And here's another thing a monkey won't do: Go out at night and get a 'stew,' Or use a gun or club or knife. To take some other monkey's life. Yes, man descended, the ornery cuss— But, brother, he didn't descend from us!"

—Anonymous.

BEG IZ TEME

(ruski pisatelj)
300 strani
vez ana
\$1.00

UDOVICA

(I. F. Tomic)
zanimiva povest
iz 18. stoletja
329 strani
vez ana
\$1.00

BOTH \$1 BOOKS

for just

ONE DOLLAR